

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana

Zadeva: 0700-49/2022/71
Datum: 28. 11. 2025

Zagovornik načela enakosti skladno z 21. členom v povezavi s členi od 33. do 37. in 40. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg; v nadaljevanju: ZVarD) ter skladno z 207. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20 – ZIUOPDVE in 3/22 – ZDeb; v nadaljevanju: ZUP) v postopku, začetem po uradni dolžnosti v zadevi ugotavljanja diskriminacije zoper Narodni muzej Slovenije, Muzejska ulica 1, Ljubljana, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Narodni muzej Slovenije, Muzejska ulica 1, Ljubljana, pri večletni pripravi idejne zasnove in izvedbi končne postavitve stalne muzejske razstave o simbolih slovenstva v stavbi Proštija na Blejskem otoku, ki je od dne 29. 9. 2022 odprta za javnost, **ni kršil** prepovedi diskriminacije Svetovnonazorske kozmološke skupnosti UPASANA – Sanjava prostost duha, Nova pot 127C, Brezovica pri Ljubljani, zaradi vere (v smislu 6. člena v povezavi s 4. in 1. členom ZVarD).
2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je v postopku svetovanja v zadevi št. 0702-129/2020 pridobil podatke, po katerih naj bi prišlo do diskriminacije na podlagi vere s strani Narodnega muzeja Slovenije (v nadaljevanju: NMS) v primeru priprave idejne zasnove stalne muzejske razstave o simbolih in dokumentih slovenstva od poselitve do osamosvojitve v stavbi Proštija na Blejskem otoku (kasneje imenovane Slovenija v simbolih in potem Podoba raja; v nadaljevanju: stalna muzejska razstava, tudi: razstava). NMS naj bi pri pripravi idejne zasnove tvorno sodeloval le z Rimskokatoliško cerkvijo (v nadaljevanju: RKC) oz. z Inštitutom za zgodovino Cerkve pri Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (sicer na podlagi zavez iz Protokola iz leta 2003 in Sporazuma iz leta 2008),¹ ne pa tudi z drugo registrirano versko skupnostjo oz. njeno znanstveno inštitucijo, ki je izrazila interes za sodelovanje. Gre za Svetovnonazorsko kozmološko skupnost UPASANA – Sanjava prostost duha (v nadaljevanju: UPASANA) in njeno Akademijo Staroslavov hram. Ta verska skupnost je namreč skupnost starovercev oz. prirodovercev ali naravovercev, ki svoje verske oz. duhovne prakse in spise naslanjajo na slovensko predkrščansko versko tradicijo. Iz tega vidika je razumeti tudi njihov

¹ Protokol o izvajanju medsebojno usklajenih vsebin na Blejskem otoku, z dne 10. 3. 2003, sklenjen med Ministrstvom za kulturo in Nadškofijo Ljubljana (v nadaljevanju: Protokol iz leta 2003), in Sporazum o zaključku postopka pred Evropskim sodiščem za človekove pravice, sklenjen 14. 10. 2008 med Republiko Slovenijo in Župnijo Bled ter Nadškofijo Ljubljana (v nadaljevanju: Sporazum iz leta 2008)

interes za sodelovanje pri pripravi idejne zasnove omenjene stalne muzejske razstave, tj. da bi se ustrezno predstavile dokumentirane in preučevane vsebine predkrščanske simbolike na Slovenskem.

Predstavniki UPASANE je na Zagovornika v zadevi 0702-129/2020 naslovil več dopisov, dokumentov in dokazil, nazadnje celotno knjigo v njegovem avtorstvu.² V njej je predstavljeno večletno prizadevanje verske skupnosti UPASANA za sodelovanje z NMS v predmetni zadevi. Eden ključnih dokumentov je pri tem dne 30. 5. 2017 izdano mnenje Varuha človekovih pravic (v nadaljevanju: Varuh) št. 1.1 - 6 / 2016 - 19 – AD,³ v katerem je Varuh to problematiko obravnaval že z vidika ZVarD, ki se je takrat začel uporabljati. Varuh je podal mnenje, da je izključevanje UPASANE iz sodelovanja z NMS pri pripravi vsebine muzejske razstave v Proštiji na Blejskem otoku diskriminacija na podlagi vere. Pri tem je izpostavil, da gre pripravo idejne zasnove muzejske zbirke razumeti kot skrb za ohranjanje kulturne dediščine, k čemur je zavezana tako država kot lokalna skupnost – skladno s 73. členom Ustave Republike Slovenije⁴ (v nadaljevanju: Ustava). Skrb za ohranjanje kulturne dediščine predstavi kot tipično javno zadevo, pri upravljanju katere ima skladno s 44. členom Ustave pravico sodelovati vsak državljan, in sicer neposredno v skladu z zakonom ali po izvoljenih predstavnikih. Takšno sodelovanje mora biti zagotovljeno vsem (zainteresiranimi) državljanom pod enakimi pogoji, kot določa 14. člen Ustave. Tako je možno sodelovanje tudi vernikov preko njihovih verskih organizacij oz. njihovih predstavnikov – v zadevah, ki so javne in v njihovem interesu. Pri tem je Varuh izpostavil tudi 7. člen Ustave, po katerem so verske skupnosti in država ločene, same verske skupnosti pa so enakopravne in delujejo svobodno.

Predstavniki UPASANE je Zagovornika obvestil, da je NMS dne 29. 9. 2022 stalno muzejsko razstavo odprl za javnost. Otvoritev sama pa ni bila javna. Pred tem tudi ni bilo nobene javne predstavitve zadnje (spremenjene) idejne zasnove za pripravo stalne muzejske zbirke. Javno obravnavo oz. predstavitev širši javnosti, tako strokovni kot tudi verskim skupnostim, naj bi sicer pred otvoritvijo razstave skupaj pripravila NMS in Ministrstvo za kulturo (v nadaljevanju: MK), kakor je bilo sporočeno Varuhu tekom njegovega postopka. Vendar pa se to očitno ni zgodilo. Poleg tega je predstavnik UPASANE izpostavil, da je tudi sama vsebina razstave, ki je zdaj predstavljena javnosti, diskriminatorna do skupnosti UPASANA oz. vseh državljanov, ki gojijo predkrščanske (verske oz. duhovne ali kulturne) tradicije. Razstava dokumentov in simbolov slovenstva od poselitve do osamosvojitve, kakor je zdaj predstavljena v stavbi Proštija na Blejskem otoku naj bi bila versko pristranska, saj da celotno obravnavano zgodovinsko obdobje predstavi zgolj z vidika RKC.⁵

V svoji knjigi je predstavnik UPASANE med drugim predstavil, kako se je celoten vsebinski koncept razstave stalne muzejske zbirke posebnega pomena vsebinsko spreminjal v zadnjih nekaj letih – najočitneje v letih 2018 (»Slovenija v simbolih«),⁶ 2020 (»Podoba raja«) in 2022 (galerijska minimalistična postavitvev oz. zdaj »Simboli slovenstva« s podnaslovom »Blejski otok – sveti kraj med valovi slovenstva«). Temu je avtor dodal še koncept, ki bi bil najbolj v interesu UPASANE (oz. njene Akademije Staroslavov hram in Društva slovenskih starovercev) iz leta 2015 (»Od stare vere do vere v ustavo«).⁷ Kot eno ključnih značilnosti tega spreminjanja

² Knjiga predstavnika UPASANE, ki jo je leta 2022 izdalo Društvo slovenski staroverci.

³ Prav tam, str. 157 – 163; dostopno tudi na spletni strani https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Verska-svoboda/Svet-Vlade-RS-za-dialog/2ca9d03a8d/3SejaSvetaGradivo_Priloga1.pdf

⁴ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a

⁵ Glej tudi izjavo predstavnika UPASANE v članku Tine Jereb v časopisu Dnevnik z dne 8. 10. 2022 – dostopno na spletni strani <https://www.dnevnik.si/1042998405/lokalno/gorenjska/muzejska-razstava-na-blejskem-otoku>.

⁶ Glej tudi edino objavljeno predstavitev na spletni strani NMS: <https://www.nms.si/si/files/default/Razstave/druge-lokacije/prostija-blejski-otok/Slovenija-v-simbolih.pdf>.

⁷ Knjiga predstavnika UPASANE, str. 127 – 130. Z zadnjim konceptom razstave (2022), ki ga imenovana knjiga še ne vsebuje, se je predstavnik UPASANA seznanil v poletnem času leta 2022, ko je prejel dokument NMS o celostni grafični podobi razstave na podlagi svoje zahteve po Zakonu o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list

je predstavnik UPASANE argumentirano predstavil okleščanje razstave večjega dela predkrščanskih simbolov in artefaktov, med drugim tudi kurenta. Odgovornost za takšen razvoj vsebinskega koncepta stalne muzejske razstave naj bi po izkazu dejstev s strani predstavnika UPASANE nosil NMS, ki je pri pripravi tudi vsebinske zasnove razstave sodeloval izključno z RKC, konkretno z župnikom Župnije Bled (v nadaljevanju: blejski župnik, tudi: župnik). V knjigi predstavnika UPASANE je ta nanizal več navedb uslužbenec NMS, ki izkazujejo ekskluzivno sodelovanje NMS s predstavnikom RKC (ki naj bi izvajal pritisk na NMS glede vsebine stalne muzejske razstave):

- »Predvidene muzejske vsebine bosta RKC in NMS sproti usklajevala in iskala skupne rešitve« (uslužbenka NMS v Poročilu o službeni poti dne 27. 9. 2016; ta izjava je bila ključna v obravnavi zadeve s strani Varuha);⁸
- »Župnik noče videti niti kurenta, kaj šele staroverske simbolike« (izjava nekdanje direktorice NMS; zapis s sestanka predstavnikov UPASANE, DSS in NMS, 18. 6. 2019);⁹
- Gre za »župnikov projekt, ki ga financira cerkev in zato tudi ima besedo pri odločanju« (domnevna izjava zgodovinarja in etnologa, člana avtorske skupine razstave, nekdanjemu direktorju NMS, ko je ob primopredaji poslov konec leta 2020 prejel *briefing* o zadevi Proštija na Blejskem otoku; iz osebnega pogovora takrat novega direktorja NMS s predstavnikom UPASANE);¹⁰
- »Župnik hoče predstaviti Marijo kot simbol Slovenije in predvsem kot edini ali vodilni simbol na razstavi, kateremu je vse podrejeno« (izjava iz zapisnikov o delu projektne skupine, ki jih je predstavnik UPASANE prejel s strani NMS v mesecu avgustu 2021 na podlagi svoje zahteve po ZDIJZ);¹¹
- »Po treh urah, ko dejansko nismo prišli skoraj nič bližje postavitvi razstave, smo se dogovorili, da imamo še en sestanek in da naša ekipa pove, kako in kje se lahko vendarle pride bližje župnikovim zahtevam« (izjava iz zapisnikov o delu projektne skupine – vir: kot prejšnja alineja);¹²
- »Župnik je zahteval ukinitve filmov – s predstavitvijo prvega (tistega z umazanimi vodami ki sploh niso blejske) in drugega (ki prikazuje pošasti na jezerskem dnu) se ne strinja ... prav tako še ni videl filma o jeziku – za katerega sicer predpostavljam, da ga tudi ne bo požegnal saj na začetku vsebuje pogansko (Trdinovo) pripovedko o nastanku sveta ... Sicer se je župnik zaletel z dokazovanjem, da so ekrani samo odvečna plastika ...« (izjava iz zapisnikov o delu projektne skupine – vir: kot prejšnja alineja).¹³

Blejski župnik je sam označil Blejski otok za enega najstarejših in najpomembnejših krščanskih romarskih krajev v Sloveniji.¹⁴ Predstavnik UPASANE pa je v svoji knjigi Blejski otok z njegovimi predkrščanskimi arheološkimi najdišči predstavil (tudi) kot enega najpomembnejših simbolov slovenskega staroverstva.¹⁵ Nenazadnje pa je Blejski otok kulturni spomenik državnega pomena, za kar je bil s strani Vlade republike Slovenije razglašen s posebnim odlokom dne 9. septembra 1999.¹⁶ S sklicevanjem prav na to dejstvo predstavnik UPASANE vseskozi (več let) oporeka vsakemu ekskluzivnemu sodelovanju NMS z RKC (ki ji je bil Blejski otok sicer na podlagi Sporazuma iz leta 2008 predan v zakup in upravljanje do leta 2053).

RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US, 102/15, 7/18 in 141/22; v nadaljevanju: ZDIJZ). Zagovorniku je ta dokument posredoval v vednost v zadevi št. 0702-129/2020 z dopisom dne 1. 9. 2022 (priloga dokumenta št. 0702/129/2020/28).

⁸ Prav tam, str. 148.

⁹ Prav tam, str. 149.

¹⁰ Prav tam, str. 145.

¹¹ Prav tam, str. 149.

¹² Prav tam, str. 149.

¹³ Prav tam, str. 149 – 150.

¹⁴ Zapis v članku Tine Jereb v časopisu Dnevnik z dne 8. 10. 2022 – dostopno na spletni strani <https://www.dnevnik.si/1042998405/lokalno/gorenjska/muzejska-razstava-na-blejskem-otoku>.

¹⁵ Knjiga predstavnika UPASANE, str. 55 – 72.

¹⁶ Uradni list RS, št. 81/1999

Blejski otok namreč ne pripada Cerkvi (RKC), temveč državi – Republiki Sloveniji. S tem pa pripada vsem državljanom Slovenije, ki lahko tudi posamič ali preko interesnih skupin izražajo svoj interes po sodelovanju pri ohranjanju slovenske kulturne dediščine. K tej spada tudi stalna muzejska razstava posebnega pomena o simbolih in dokumentih slovenstva od poselitve do osamosvojitve.

*

Zagovornik ugotavlja dejansko stanje glede možnega obstoja diskriminacije v obravnavanem primeru na podlagi razpoložljivih podatkov ter določb ZVarD. Sam postopek pred Zagovornikom urejajo členi ZVarD od 33. do 37. ter 40. člen. Za vsa vprašanja postopka, ki niso urejena z ZVarD, pa Zagovornik smiselno uporabi ZUP, skladno z drugim odstavkom njegovega 3. člena.

Zagovornik lahko skladno s prvim odstavkom 34. člena ZVarD začne obravnavo diskriminacije po uradni dolžnosti, če je o obstoju diskriminacije seznanjen na podlagi anonimnega predloga, predloga tretje osebe ali na drug način. Skladno z drugim odstavkom 34. člena ZVarD mora Zagovornik za obravnavo po uradni dolžnosti pridobiti soglasje diskriminirane osebe, razen če te ni mogoče določiti ali je diskriminirana (večja) skupina oseb ali gre za primer, ki je splošno pomemben za varstvo pred diskriminacijo, kar Zagovornik oceni za vsak primer posebej.

Diskriminacija je v 4. členu ZVarD opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana.

Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določeno osebo in njeno osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih oseba ne spreminja zlahka, ter na podlagi katerih se lahko oblikujejo različne skupine oseb in odnosi njihove pripadnosti tem skupinam.¹⁷

ZVarD v 1. členu opredeljuje, da ta zakon določa varstvo vsakega posameznika in posameznice ne glede na osebno okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju. Na vseh teh področjih morajo po 2. členu ZVarD državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije, od katerih sta osnovni neposredna in posredna diskriminacija. Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena). Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je

¹⁷ Iz obrazložitve K 1. členu, Predlog ZVarD – EVA 2015-2611-0046, str. 39. Dostopno na: [http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/086fb042941c71f6c1257f420027c3d1/\\$FILE/VG-ZVD.pdf](http://vrs-3.vlada.si/MANDAT14/VLADNAGRADIVA.NSF/18a6b9887c33a0bdc12570e50034eb54/086fb042941c71f6c1257f420027c3d1/$FILE/VG-ZVD.pdf).

oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena). Poleg teh dveh oblik ZVarD opredeljuje tudi druge oblike diskriminacije (7. člen, natančneje od 8. do 11. člena): nadlegovanje (tudi spolno), navodila za diskriminacijo, pozivanje k diskriminaciji, viktimizacija. V primerih večkratne, množične, dolgotrajne oz. ponavljajoče se ali pa diskriminacije, ki bi lahko vsebovala težko popravljive posledice za diskriminirano osebo, ZVarD prepozna hujše oblike diskriminacije (12. člen).

ZVarD v 13. členu določa tudi izjeme od prepovedi neposredne diskriminacije. Po njegovem splošnem določilu neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna (prvi odstavek 13. člena). Možnost izjeme od prepovedi posredne diskriminacije pa vsebuje že sama določba ZVarD o posredni diskriminaciji (drugi odstavek 6. člena).

V postopku ugotavljanja diskriminacije velja po 40. členu ZVarD obrnjeno dokazno breme. To pomeni, da mora (domnevni) kršitelj, kadar so s strani (domnevno) diskriminirane osebe (ali več njih) oz. s strani tretjih oseb ali kako drugače (z izjavami, navedbami in dokumenti ter drugimi dokazili) izkazana dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, dokazati, da v obravnavanem primeru ni kršil te prepovedi, oziroma da je neenako obravnavanje dopustno (v skladu z ZVarD). Breme dokazovanja se torej takrat, ko je s strani domnevno diskriminirane osebe (ali več njih) oz. s strani tretjih oseb ali kako drugače izpolnjeno t. i. trditveno breme, prevali na domnevnega kršitelja.

*

V postopku svetovanja v zadevi št. 0702-129/2020 je želel Zagovornik s strani NMS in MK prejeti argumentirane odgovore na svoja vprašanja,¹⁸ ki bi lahko pojasnili obravnavano problematiko – predvsem glede razmerja med avtonomijo stroke in sodelovanjem zainteresirane javnosti, tako strokovne kot verske. K tej nenazadnje spadata tudi UPASANA in Akademija Staroslavov hram. Zagovornik je prejel zgolj odgovore nekdanjega direktorja NMS, da ima ta svoje strokovnjake, ki so pripravili projekt stalne muzejske razstave in da po njihovem mnenju sodelovanje javnosti sploh ni potrebno.¹⁹ Ker Zagovorniku ti odgovori niso zadostovali za razjasnitev zadeve, je na nekdanjega direktorja NMS naslovil dodatno poizvedbo,²⁰ vendar odgovora nanjo ni več prejel. Prav tako Zagovornik takrat tudi ni prejel odgovora MK.

Po seznaitvi z otvoritvijo stalne muzejske razstave v stavbi Proštija na Blejskem otoku dne 29. 9. 2022 je Zagovornik dne 24. 10. 2022 skladno s 34. členom ZVarD uvedel v predmetni zadevi postopek obravnave diskriminacije po uradni dolžnosti in predstavnika UPASANE zaprosil za soglasje za obravnavo. Dne 9. 11. 2022 je Zagovornik prejel soglasje predstavnika UPASANE (in Akademije Staroslavov hram), ki je obenem izrazil namero, da se postopka tudi udeležuje – skladno z njegovo pravico po drugem odstavku 33. člena ZVarD. Pri čemer se je skliceval na navedbe, ki jih je podal že v okviru postopka svetovanja, ter tam predlagane dokaze (kot predstavljeno).

¹⁸ Poizvedba Zagovornika za NMS št. 0702-129/2020/11 z dne 30. 3. 2021 (v prilogi dopisa št. 0700-49/2022/6 z dne 23. 11. 2022)

¹⁹ Odgovor direktorja NMS Zagovorniku z dne 23. 8. 2021, dokument št. 0702-129/2020/18 (v prilogi dopisa št. 0700-49/2022/6 z dne 23. 11. 2022)

²⁰ Poizvedba Zagovornika za NMS št. 0702-129/2020/19 z dne 16. 9. 2021 (v prilogi dopisa št. 0700-49/2022/6 z dne 23. 11. 2022)

Zagovornik je dne 23. 11. 2022 na NMS naslovil svoje zaprosilo št. 0700-49/2022/6, v katerem je predstavil na 40. členu ZVarD (obrnjeno dokazno breme) utemeljeno domnevo o kršenju prepovedi diskriminacije ter podrobneje opredelil očitke, s katerimi je bil seznanjen v okviru predhodno opravljenega svetovanja, v zvezi s katerimi je želel pridobiti dodatna pojasnila, opredelitve in izjasnitve (kar je vse predstavljeno v uvodu obrazložitve te odločbe). Kot ključen izkaz očitkov predstavnika UPASANE, ki jih je Zagovornik konkretno predložil NMS kot domnevnemu kršitelju prepovedi diskriminacije, je navedel njegovo knjigo in mnenje Varuha človekovih pravic št. 1.1. -6/2016- AD z dne 30. 5. 2017.²¹

Dne 16. 12. 2022 je Zagovornik prejel odgovor NMS (z dne 14. 12. 2022), ki ga je dne 29. 12. 2022 posredoval verski skupnosti ter jo v dopisu št. 0700-49/2022/10 zaprosil za opredelitev do navedb NMS.

Dne 14. 1. 2023 je predstavnik UPASANE Zagovorniku posredoval svoj odgovor. Tega pa je Zagovornik dne 9. 2. 2023 v zaprosilu št. 0700-49/2022/12 posredoval NMS, da se opredeli oz. izjasni o novih navedbah UPASANE. Dne 21. 3. 2023 je Zagovornik prejel odgovor NMS (z dne 16. 3. 2024).

Dne 23. 5. 2023 je Zagovornik z dopisom št. 0700-49/2022/22 predstavniku UPASANE posredoval navedbe NMS in Zagovornikova pojasnila (stališča in dotedanje ugotovitve) v seznanitev z možnostjo opredelitve oz. izjasnitve. Dopis je Zagovornik v vednost poslal tudi NMS. Dne 3. 6. 2023 je prejel odgovor UPASANE, dne 22. 6. 2023 pa še odgovor NMS.

Zagovornik je dne 14. 7. 2023 prejeti dopis NMS z zaprosilom št. 0700-49/2022/33 posredoval predstavniku UPASANE, ki se je nanj odzval z dodatnim dopisom z dne 19. 7. 2023 ter s še dvema elektronskima sporočiloma z dne 19. in 20. 7. 2023, s katerima je Zagovorniku posredoval več dokumentov.

Zagovornik je dne 13. 7. 2023 poslal posebno poizvedbo na MK št. 0700-49/2022/31 ter istega dne še na Župnijo Bled (št. 0700-49/2022/32). Dne 16. 8. 2023 je prejel odgovor Župnije Bled (oz. zanjo njenega župnika), odgovor MK pa je prejel dne 28. 11. 2023, potem ko mu je dne 25. 10. 2023 posredoval urgentno zaprosilo za posredovanje podatkov. Zagovornik je namreč pred tem dne 31. 7. 2023 prejel elektronski dopis, v katerem so s strani MK sporočili, da bodo na podlagi proučitve dokumentov, s katerimi razpolagajo, odgovorili na vsa zastavljena vprašanja, in sicer predvidoma do konca meseca avgusta 2023. Ker se to ni zgodilo, je Zagovornik MK poslal urgenco.

Zagovornik je odgovora MK in Župnije Bled dne 16. 4. 2024 v dopisu št. 0700-49/2022/49 posredoval verski skupnosti UPASANA in ji omogočil, da se do izjav obeh institucij opredeli. Dne 20. 4. 2024 je Zagovornik prejel elektronski dopis predstavnika UPASANE z opredelitvijo do obeh posredovanih dopisov. Poleg tega je UPASANA Zagovorniku v vednost posredovala tudi elektronski dopis, ki ga je kot odziv na pisanje MK poslala ministrstvu dne 20. 4. 2024.

Dne 22. 4. 2024 je Zagovornik na NMS naslovil dopis št. 0700-49/2022/52, s katerim mu je posredoval zadnje odgovore UPASANE ter odgovora MK in Župnije Bled na Zagovornikovi poizvedbi. Zagovornik je NMS omogočil, da se opredeli do navedb UPASANE, MK in blejskega župnika. Dne 10. 6. 2024 je Zagovornik prejel odgovor NMS (z dne 5. 6. 2024).

Zagovornik je dne 27. 8. 2025 predstavniku UPASANE poslal dopis, v katerem ga je seznanil s svojimi ugotovitvami v predmetnem postopku obravnave diskriminacije ter mu skladno z 9. in 146. členom ZUP omogočil, da se pred izdajo odločbe izjasni o vseh dejstvih in okoliščinah, ki so (še) pomembne za odločitev, ter o predstavljenih Zagovornikovih ugotovitvah. Pri tem mu

²¹ Oba dokumenta je Zagovornik naknadno posredoval NMS (kljub njuni siceršnji dostopnosti NMS – prvega je ta prejel v dar s strani predstavnika UPASANE, drugi je dostopen na spletu).

je posredoval tudi zadnji odgovor NMS. Svoj dopis z dne 27. 8. 2025 je Zagovornik poslal tudi NMS v vednost (z možnostjo, da se tudi on izreče o Zagovornikovih ugotovitvah).

Dne 6. 9. 2025 je Zagovornik prejel izjasnitev predstavnika UPASANE, dne 17. 9. 2025 pa po pooblaščenju še izjasnitev NMS.

*

Zagovornik je v postopku ugotavljanja diskriminacije v obravnavanem primeru poleg ZVarD upošteval tudi druge pravne podlage, in sicer zlasti:

- Ustavo: 7. člen (ločitev države in verskih skupnosti, ki so enakopravne in delujejo svobodno) prvi odstavek 14. člena (enako zagotavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ne glede na osebne okoliščine – vera), 44. člen (»Vsak državljan ima pravico, da v skladu z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev.«), 73. člen (»Vsakdo je dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike. / Država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine.«);

- Zakon o verski svobodi²² (v nadaljevanju: ZVS): 5. člen (verske skupnosti kot splošno koristne organizacije) – prvi odstavek (»Cerkve in druge verske skupnosti, ki se zavzemajo za duhovnost in človekovo dostojanstvo v zasebnem in javnem življenju, si prizadevajo za osmišljanje bivanja na področju verskega življenja in imajo hkrati tudi s svojim delovanjem pomembno vlogo v javnem življenju z razvijanjem svojih kulturnih, vzgojnih, izobraževalnih, solidarnostnih, karitativnih in drugih dejavnosti s področja socialne države, s katerimi bogatijo nacionalno identiteto in s tem opravljajo pomembno družbeno nalogo, so splošno koristne organizacije.«) in drugi odstavek (»Država spoštuje identiteto cerkva in drugih verskih skupnosti in vzpostavlja z njimi odprt in trajen dialog ter razvija oblike trajnega sodelovanja.«);

- Zakon o varstvu kulturne dediščine²³ (v nadaljevanju: ZVKD-1): 2. člen (javna korist varstva dediščine) – prvi odstavek (»Varstvo dediščine je v javno korist. Javna korist varstva dediščine se določa v skladu s kulturnim, vzgojnim, razvojnim, simbolnim in identifikacijskim pomenom dediščine za državo, pokrajino in občino.«) in drugi odstavek, zlasti četrta in osma alineja (»Javna korist varstva dediščine obsega: ... - predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah, ... - sodelovanje javnosti v zadevah varstva.«), 81. člen (javna služba varstva) – prvi odstavek (»Dejavnost javne službe varstva obsega identificiranje, dokumentiranje, vrednotenje, interpretiranje in raziskovanje dediščine, ohranitev dediščine ter preprečevanje škodljivih vplivov nanjo, upravljanje dediščine, omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej, njeno predstavljanje javnosti in razvijanje zavesti o njej, razen če z zakonom ni določeno drugače.«) in drugi odstavek (»Dejavnosti javne službe varstva izvajajo zavod, državni in pooblaščen muzeji, izvajalci lokalnih javnih služb varstva dediščine in upravljalci dediščine.«), ter 91. člen (državni muzej) – prvi odstavek (»Državni muzej je javni zavod, ki ga ustanovi država zato, da zagotovi varstvo premične dediščine, ki je državnega pomena.«) in tretji odstavek, zlasti 1., 3. in 9. točka (»Državni muzej kot državno javno službo opravlja naslednje naloge: 1. identificira, dokumentira, preučuje in interpretira ter vrednoti premično in nesnovno dediščino ter jo predstavlja javnosti, ..., 3. pripravlja predloge za razglasitev premičnih spomenikov državnega pomena, ..., 9. razstavlja muzejske zbirke.«). Zavod za varstvo kulturne dediščine (v nadaljevanju: Zavod) mora skladno z 12. členom ZVKD-1 izvesti javno obravnavo v primeru razglasitve nepremičnega spomenika. Prav tako se na podlagi 20. člena ZVKD-1 določbe o javni obravnavi izvedejo v primeru razglasitve nesnovne dediščine z lastnostmi, ki sicer po 17. členu ZVKD-1 veljajo za premični spomenik (v smislu

²² Uradni list RS, št. 14/07, 46/10 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 100/13 in 102/23

²³ Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE

premičnine ali zbirke premičnin), tj. da predstavlja izrazit dosežek ustvarjalnosti ali dragoceno prispeva h kulturni raznolikosti, je pomemben del življenja na območju Republike Slovenije ali njenih regij ali predstavlja pomemben vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo.

*

V nadaljevanju Zagovornik predstavlja javno dostopna dejstva ter dejstva, ki jih je ugotovil tekom tega postopka.

RKC in verska skupnost UPASANA sta v Republiki Sloveniji registrirani verski skupnosti.²⁴

NMS je državni muzej, ki je od MK prejel nalogo, da postavi razstavo.

Blejski otok je kulturni spomenik državnega pomena (razglasitev leta 1999).

Protokol iz leta 2003 določa, da se stavba Proštija na Blejskem otoku trajno nameni muzeju slovenske simbolike, za katero skrbi NMS, pri vsebinski postavitvi pa sodeluje tudi Inštitut za zgodovino Cerkve pri teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (5. točka).

Sporazum iz leta 2008 določa, da se v prostorih Proštije postavi muzejska predstavitev »Dokument slovenstva«, ki bodo zajemali čas od poselitve do osamosvojitve (Tč 4./a)/6).

Varuh je predstavniku UPASANA dne 30. 5. 2017 izdal mnenje št. 1.1 - 6 / 2016 - 19 – AD o diskriminatornem ravnanju NMS (in MK) v primeru obravnave zapisa potnega naloga ene izmed uslužbenk NMS (ali MK). – Javno dostopno na svetovnem spletu,²⁵ in sicer kot del gradiva za 3. sejo Sveta Vlade RS za dialog o verski svobodi z dne 22. 1. 2018. To mnenje Varuha je sicer v celoti predstavljeno tudi v knjigi predstavnika UPASANE, s katero je bil tekom postopka v celoti seznanjen tudi NMS.

Vsebinska zasnova muzejske razstave je bila pod imenom »Slovenija v simbolih« predstavljena javnosti dne 12. 11. 2018, in sicer v obliki javnega posveta ter s prezentacijo na spletni strani NMS.²⁶

Vsebinska zasnova razstave se je leta 2020 spremenila in pridobila nov delovni naslov »Podoba raja«. – Predstavljeno v dopisu št. 0700-49/2022/6 z dne 23. 11. 2022 (knjiga Predstavnika UPASANE, str. 127-130).

V postopku so bile pridobljene listine, iz katerih je bilo ugotovljeno, da je član avtorske skupine razstave dne 9. 3. 2021 poslal drugim članom avtorske skupine e-dopis, v katerem opisuje »spet zelo naporen sestanek« z blejskim župnikom. Navaja, da »župnik s svojimi vedno novimi in novimi predlogi in zahtevami podira razstavo« in da lahko pristanejo le na nekaj manjših kompromisov, kot je premik, ne pa umik (Vaške) situle in Prešernovega kipa (op. Zagovornika: na izvedeni razstavi zdaj ni ne Vaške situle ne Prešernovega kipa). Izrecno navaja, da je »župnik zahteval ukinitve filmov – s predstavitvijo [...] se ne strinja. Prav tako še ni videl filma o jeziku – za katerega kot glavni avtor predpostavljam, da ga tudi ne bo požegnal, saj npr. vsebuje na začetku pogansko (Trdinovo) pripovedko o nastanku sveta (pa čeprav je v njej glavni protagonist sam Bog), na koncu pa se pokloni Trubarju in ostalim slovenskim

²⁴ V Registru cerkva in drugih verskih skupnosti je RKC vpisana pod zaporedno št. 01 (leto vpisa: 1976), UPASANA pa pod zaporedno št. 45 (leto vpisa: 2014); dostopno na: <https://www.gov.si/teme/verske-skupnosti/register-cerkva-in-drugih-verskih-skupnosti/>.

²⁵ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Verska-svoboda/Svet-Vlade-RS-za-dialog/2ca9d03_a8d/3SejaSveta_Gradivo_Priloga1.pdf

²⁶ <https://www.nms.si/si/files/default/Razstave/druge-lokacije/prostija-blejski-otok/Slovenija-v-simbolih.pdf>

protestantom« (op. Zagovornika: na izvedeni razstavi zdaj ni filmskih projekcij). Nadalje: »Po treh urah, ko dejansko nismo prišli skoraj nič bliže postavitvi razstave, smo se dogovorili, da imamo še en sestanek in da naša ekipa pove, kako in kje se lahko vendarle pride bliže župnikovim zahtevam«. S tem v zvezi je član avtorske skupine še navedel, da je na sestanku predhodni župnik Župnije Bled (sicer cerkveni zgodovinar) »predvsem [blejskemu župniku] namenil besede, da sta onadva pač župnika in teologa, ter da smo mi strokovnjaki za muzejske zadeve. Rekel je, da se v naše muzejske zadeve ne more vmešavati (vsaj tako sem jaz to razumel)«. Nadalje je član avtorske skupine izrazil napetost med takratnim direktorjem in blejskim župnikom, ko je napovedal, da bo muzej, če ne bo prišlo do dogovora z župnikom, odstopil od postavitve razstave. Izrecno pa še zapiše: »Strinjam se z [...], soavtorjem razstave – op. Zagovornika], da hoče župnik [...] *de facto* vzpostaviti Marijo kot simbol in zavetnico Slovencev [...], ostale teme pa so ji na razstavi lahko kvečjemu podrejene. To velja po prepričanju župnika [...] najprej za prostorsko razporeditev eksponatov [umik Prešernovega kipa in Gasparijeve slike Mati Slovenija, ki »se nikakor ne more primerjati z Božjo materjo Marijo in jo je zato treba umakniti v uvodno sobo« (to je bilo potem tudi dejansko storjeno – op. Zagovornika)]. Prav tako velja za vsebine: Triglav je treba zmanjšati, nadomestek Aljaževega stolpa pa umakniti, čeprav smo Janko [sodelavec – op. Zagovornika] in ostali dokaz(ov)ali, da je tako oblikovno in prostorsko (razgibanost prostora, izkoristek notranjih in zunanjih površin) kot vsebinsko [...] ta razstavni element povsem smisel in ustrezen za predstavitev celotne teme o Triglavu« (op. Zagovornika: na izvedeni razstavi zdaj ni nadomestka Aljaževega stolpa). Član avtorske skupine navede, da je njegovo prepričanje, s katerim se strinja tudi soavtor razstave, »da hoče župnik z izpostavljanjem Marijinega kipa in umikom ali zmanjšanjem nekaterih drugih pomembnih vsebin bistveno spremeniti našo razstavo: tako v konceptu in vsebini kot tudi sporočilnosti. S tem pa razstava seveda ne bi več govorila v prvi vrsti o simbolih slovenstva, čemur naj bi bila namenjena, in za kar je NMS (ne župnik!) dobil nalogo in pooblastilo, pač pa predvsem o Devici Mariji in njeni cerkvi na Blejskem otoku, ki je po župnikovem prepričanju predvsem to: romarski kraj in krščansko (pač katoliško) svetišče Matere Božje, čemur bi na Blejskem otoku moralo biti vse ostalo podrejeno, vključno s slovenstvom« (op. Zagovornika: vse navedene spremembe so se nazadnje izpeljale v prid zahtevam blejskega župnika, z edino razliko, da je osrednji motiv razstave sam Blejski otok). – Razvidno iz priloge (št. 3) dopisa NMS z dne 5. 6. 2024.

Ljubljanski nadškof je dne 24. 6. 2021 v e-dopisu, naslovljenem na blejskega župnika ter tudi na MK, NMS in Zavod, navedel, da je pozorno prebral izhodišča Župnije Bled (vezana na muzejsko postavitvev »Slovenija v simbolih«) skupaj z referenčnimi muzejskimi postavitvami v tujini, ter izrazil zadovoljstvo razstave s celotno zasnovo kot dobro premišljeno, postavitvev pa kot »neobremenjeno«, kjer obiskovalec, »ki je na Bledu velikokrat tudi romar k Materi Božji, [...] dobi pogled na otok pod različnimi vidiki«. – Razvidno iz priloge (št. 2) dopisa NMS z dne 5. 6. 2024.

Dne 22. 2. 2022 sta takratni minister za kulturo dr. Vasko Simoniti in blejski župnik podpisala skupno izjavo, da je s postavitvijo stalne muzejske razstave »Simboli slovenstva« – »Blejski otok – sveti kraj med valovi slovenstva«, za katero skrbi NMS, v celoti izpolnjen dogovor, da se v Proštiji na Blejskem otoku vzpostavi muzejska razstava.« – Predstavljeno v dopisih Zagovornika št. 0700-49/2022/49 in št. 0700-49/2022/52 (Dopis MK z odgovori Zagovorniku št. 6221-13/2022-3340-14 z dne 27. 11. 2023).

Dne 29. 9. 2022 je bila stalna muzejska razstava o simbolih slovenstva predana v uporabo.²⁷ Ob tem ni bila organizirana javna predstavitev zadnje, vsebinsko spremenjene idejne zasnove razstave o simbolih slovenstva (»Blejski otok – sveti kraj med valovi slovenstva«).

Izvedena razstava zajema naslednje sklope: prvi sklop (pritličje): uvod v razstavo (slika Mati Slovenije; Gaspari); drugi sklop (prvo nadstropje): zgodovina in nastanek Blejskega otoka; tretji

²⁷ <https://www.nms.si/si/razstave/stalne/11183-Blejski-otok>

sklop (prvo nadstropje): slovenski jezik; četrti sklop (prvo nadstropje): zastava, himna, grb, ustava, Triglav; peti sklop (prvo nadstropje): kip Jezerske Matere Božje in detajli stenskih poslikav; šesti sklop (prvo nadstropje): vedute Blejskega otoka (slike); sedmi sklop (mansarda – manjši del): arheološki ostanki s področja Blejskega otoka in jezera; osmi sklop (mansarda – večji del): Romanje na Blejski otok (katoliška simbolika). – Predstavljeno v dopisu št. 0700-49/2022/33 z dne 14. 7. 2023.

Na razstavi razen slovenskega jezika, himne, zastave, grba, ustave, Triglava (slike) in Blejskega otoka (z nekaj arheološkimi najdbami in več krščanskih simbolov, še posebno kipcem Matere Božje), ni tako ali drugače predstavljen noben drug slovenski simbol oz. simbol slovenstva – ne kurent, ne Aljažev stolp (maketa), ne lipicanec (konj), ne lipov list, ne kranjska sivka (čebela), ne človeška ribica (proteus), ne kozolec, ne potica, ne Postojnska jama, ne Vaška situla, ..., ne piščal iz Divjih bab. – Predstavljeno v več dopisih Zagovornika, zlasti št. 0700-49/2022/31, ter razvidno iz prilog dopisa NMS z dne 5. 6. 2024 (zlasti e-sporočilo z dne 29. 3. 2021 takratnemu direktorju NMS o takrat še predvideni predstavitvi teh simbolov; delovni naslov je bil »Podoba raja. Simboli Slovenije«).

MK je v odgovoru Zagovorniku št. 6221-13/2022-3340-14, z dne 27. 11. 2023 potrdilo, da je v letu 2021 prišlo do neposrednega dogovarjanja med MK (minister dr. Vasko Simoniti)²⁸ in predstavniki RKC o vsebinskem konceptu razstave, na podlagi katerih je MK pozvalo NMS k spremembi koncepta in imena razstave. MK²⁹ je tudi potrdilo, da je v primerjavi z idejno zasnovo oz. predvideno vsebino stalne muzejske razstave iz leta 2018 (»Slovenija v simbolih«) vsebina izvedene razstave (»Blejski otok – sveti kraj med valovi slovenstva«) bistveno spremenjena. Pri tem je navedlo, da Protokol iz leta 2003 in Sporazum iz leta 2008 sploh nista predvidevala, da (velik) del razstave zajema predstavitev samega Blejskega otoka. V idejni zasnovi iz leta 2018 je bila za to predvidena (le) mansarda Proštije, v izvedeni razstavi pa zajema še velik del prvega nadstropja. – Predstavljeno v dopisih Zagovornika št. 0700-49/2022/49 in št. 0700-49/2022/52 (Dopis MK).

Glede (zlasti s strani NMS) predlaganega zaslišanja članov avtorske skupine in skupnega ogleda razstave³⁰ je Zagovornik ocenil, da ne eno ne drugo ni potrebno z ozirom na že vse dostopne in s preostalimi dokazili pridobljene podatke, ki so pomembni za Zagovornikovo odločitev.

*

Zagovornik je na pozive NMS kot domnevnega kršitelja prepovedi diskriminacije na podlagi navedb ter predloženih dokazov UPASANE opredelil dva sklopa njegovih domnevno diskriminatornih ravnanj, in sicer samo pripravo vsebinske zasnove stalne muzejske razstave o slovenski simboliki in končno postavitev muzejske razstave. Zagovornik je povzel in NMS

²⁸ V mandatu ministra za kulturo dr. Vaska Simonitija iz stranke SDS (v letih 2020 – 2022) je bil ukinjen Svet Vlade RS za dialog o verski svobodi (13. 3. 2020; glej: <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/svet-vlade-republike-slovenije-za-dialog-o-verski-svobodi/>), vzpostavljen pa je bil Svet Vlade RS za odprta vprašanja s Katoliško cerkvijo (19. 5. 2021; glej: <https://katoliska-cerkev.si/vlada-ustanovila-svet-za-odprta-vprasanja-s-katolisko-cerkvijo>). Fokus takratne Vlade je tako prešel iz predvidenega sodelovanja z vsemi verskimi skupnostmi (po ZVS) v ekskluzivno sodelovanje z RKC.

²⁹ Po sestavi nove Vlade RS leta 2022 v mandatu ministrice za kulturo dr. Aste Vrečko iz stranke Levica. V njenem mandatu Svet Vlade RS za dialog o verski svobodi ni bil ponovno vzpostavljen.

³⁰ NMS je v vseh svojih dopisih, razen zadnjem (izjasnitvi pred odločitvijo Zagovornika), predlagal zaslišanja določenih prič (posameznih članov NMS ali celotne avtorske skupine razstave, bivših direktorjev idr.), izrecno je v drugem in tretjem dopisu z dne 16. 3. 2022 in z dne 12. 6. 2023 predlagal zaslišanje članov avtorske skupine. V dopisu z dne 16. 3. 2023 je NMS predlagal izvedbo ogleda razstave v svojstvu Zagovornika ter predstavnikov NMS in UPASANE. O vsebini razstave in njeni postavitvi je bil Zagovornik že natančno seznanjen z gradivom oz. dokazili, ki sta jih tekom postopka priskrbeli obe stranki oz. predstavnik UPASANE deloma že pred tem postopkom še v okviru svetovanja (v zadevi št. 0702-129/2020).

predočil relevantne trditve UPASANE s pripadajočimi dokazi. V skladu z navedenim v nadaljevanju pojasnjuje svoje ugotovitve.

Po mnenju Varuha bi izključevanje UPASANE iz sodelovanja z NMS pri pripravi vsebine (oz. njene idejne zasnove) stalne muzejske razstave v Proštiji na Blejskem otoku v primerjavi z RKC lahko pomenilo diskriminacijo na podlagi vere. Po njegovem mnenju gre pripravo idejne zasnove muzejske zbirke razumeti kot skrb za ohranjanje kulturne dediščine, k čemur je skladno s 73. členom Ustave zavezana tako država kot lokalna skupnost. Skrb za ohranjanje kulturne dediščine naj bi predstavljalo tipično javno zadevo, pri upravljanju katere naj bi imel skladno s 44. členom Ustave pravico sodelovati vsak državljan, in sicer neposredno v skladu z zakonom ali po izvoljenih predstavnikih. Takšno sodelovanje pa bi moralo biti zagotovljeno vsem (zanimanim) državljanom pod enakimi pogoji, kot določa 14. člen Ustave (in ZVarD). Tako naj bi bilo možno sodelovanje tudi vernikov preko njihovih verskih organizacij oz. njihovih predstavnikov v zadevah, ki so javne in v njihovem interesu. Po 7. členu Ustave so verske skupnosti in država ločene, same verske skupnosti pa so enakopravne in delujejo svobodno. V zvezi s tem bi bilo potrebno upoštevati družbeno pomembnost verskih skupnosti kot splošno koristnih organizacij, s katerimi skladno s 5. členom ZVS država vzpostavlja odprt in trajen dialog ter razvija oblike trajnega sodelovanja.

NMS takšnemu mnenju Varuha (zlasti v zadnjem dopisu z dne 5. 6. 2024) nasprotuje in zatrjuje, da UPASANA nima oz. ni imela nobene (posebne) pravice sodelovanja pri pripravi idejne zasnove razstave, kot je ni imela tudi nobena druga (verska) organizacija ali skupina zainteresiranih posameznikov, saj je (bila) ta v celotni domeni (zgolj) stroke oz. avtorske skupine razstave.

Zagovornik se v zvezi z izpostavljenimi problematiko posebej ne izreka, opozarja pa na v tem postopku ugotavljanja diskriminacije pravno relevantno dejstvo, da je imela UPASANA tako kot katerakoli druga skupina zainteresiranih posameznikov kot del javnosti možnost sodelovanja na javnem posvetu, ki ga je NMS organiziral kot obliko predstavitve idejne zasnove razstave javnosti dne 12. 11. 2018. Varstvo pred diskriminacijo namreč velja tudi, kadar gre za vprašanje uživanja ali koriščenja določenih ugodnosti, ne le (človekovih) pravic in (temeljnih) svoboščin ali pravnih interesov (kot to določa ZVarD v 4. členu). Kadar pa se ponuja določena ugodnost, se mora ta nuditi nediskriminatorno oz. za vse enako. Sicer ni nujno, da bi bila določena institucija obvezna nuditi neko ugodnost, a če jo, mora pri tem ravnati nediskriminatorno. To dejstvo Zagovornik pripoznava tudi NMS v zadevi obravnavanega primera.

Kot že pojasnjeno in na kar utemeljeno opozarja NMS, ZVKD-1 ali kateri koli drugi zakon v zvezi s postavitvijo razstave ne določa NMS obveznosti, kot jo ima npr. zavod, ki mora izvesti javno obravnavo v primeru razglasitve nepremičnega spomenika ali nesnovne dediščine posebnega pomena (12. in 20. člen ZVKD-1). Ima pa NMS v skladu z 81. in 91. členom ZVKD-1 dolžnost, da kulturno (premično in nesnovno) dediščino predstavlja javnosti, kar izvede prav s stalno razstavo.

Čeprav Zagovornik tako sprejema argumentacijo NMS, da ta nima zakonske obveze izvesti javne obravnave oz. takšne predstavitve idejne zasnove muzejske razstave, pa se je očitno prav zaradi zavedanja izredne pomembnosti naloge, ki jo je dobil od MK, da pripravi razstavo o simbolih slovenstva od poselitve do osamosvojitve (kot določata Protokol iz leta 2003 in Sporazum iz leta 2008), odločil, da javnosti predstavi idejno zasnovo razstave na način javnega posveta (izvedenega dne 12. 11. 2018). Pri tem je izrecno pozval zainteresirano javnost k sodelovanju na tem posvetu ter ji tudi omogočil naknadne pisne izjasnitve v zvezi s tem. K temu ga je nedvomno spodbudil tudi sam predstavnik UPASANE s svojo aktivnostjo v zvezi z ureditvijo te razstave.

V okviru Sveta Vlade RS za dialog o verski svobodi pa je na njegovi 3. seji (z dne 22. 1. 2018) sociolog religije dr. Marko Kerševan (izrecno izjavil, da je slovenska simbolika, ki hkrati vsebuje tudi versko razsežnost, »gotovo nekaj, česar si ne more monopolizirati nobena ustanova [kot npr. RKC], ker zadeva različna videnja in poglede, katerih soočenja, tehtanja in prečesavanja omogoča oblikovanje večinsko sprejetih stališč oz. stališč, ki jih v določenem obdobju sprejemamo kot našo simboliko.« Dr. Kerševan sicer NMS pripozna legitimno možnost, da v okviru svojih pristojnosti (povsem) samostojno postavi ustrezno vsebino muzejske zbirke. Vendar pa meni, da je ustrežnejša druga pot, po kateri »se vsebina muzejske zbirke oblikuje na podlagi strokovne javne razprave, temelječe na konzultacijah čim širšega kroga ljudi, tudi raznovrstnih zunanjih strokovnjakov, in različnih strok« (navedba iz zapisnika 3. seje Sveta Vlade RS za dialog o verski svobodi z dne 22. 1. 2018, str. 17/19 – razvidno iz priloge (št. 1) dopisa NMS z dne 5. 6. 2024).³¹

Verska skupnost UPASANA se je udeležila javnega posveta zainteresirane strokovne javnosti dne 12. 11. 2018, kjer je bila predstavljena idejna zasnova razstave in je imela neposredno možnost sodelovati in podajati pripombe, lahko pa je pisne pripombe posredovala tudi naknadno. To je storila dne 21. 1. 2019 s svojim Predlogom za dopolnitev idejne zasnove stalne muzejske razstave (razvidno mdr. tudi iz priloge dopisa NMS z dne 10. 6. 2024 – e-dopis predstavnika UPASANE), kjer je opozorila na določene vsebine, ki kažejo na slovensko predkrščansko (pogansko) versko oz. duhovno tradicijo, ki naj se vključijo v vsebinsko zasnovo razstave o simbolih slovenstva. Prav tako je UPASANA že predhodno posredovala svoje predloge za oblikovanje razstave, ki so bili preneseni avtorski skupini za postavitve razstave (razvidno iz priloge dopisa NMS z dne 10. 6. 2024 – e-dopis predstavnika UPASANE: Idejna skica za koncept Muzeja posebnega pomena v Proštiji na Blejskem otoku z dne 26. 3. 2017).

Ob upoštevanju navedenega gre potrditi stališče NMS, da je imela UPASANA enake možnosti sodelovanja pri vsebini razstave kot ostala zainteresirana javnost. Temu je pritrdilo tudi MK v dopisu št. 6221-13/2022-3340-14 z dne 27. 11. 2023, iz katerega izhaja, da so bili vsi predlogi UPASANE tudi posredovani strokovni delovni (oz. avtorski) skupini, s čimer je bilo po njihovi oceni omogočeno vključevanje vsebin predkrščanske kulture na Slovenskem, ob tem, da je bilo samo oblikovanje vsebinskih izhodišč za razstavo prepuščeno odločitvam avtorske skupine razstave (skladno z načelom avtonomije stroke).

NMS (oz. tudi samo MK) je bil torej najprej odprt za dialog s subjekti zainteresirane strokovne idr. javnosti, tudi z versko skupnostjo UPASANA (oz. z njeno Akademijo Staroslavov hram). Akt javne predstavitve idejne zasnove razstave »Slovenija v simbolih« z dne 12. 11. 2018 to jasno izkazuje.

NMS je v svojih odgovorih poudaril, da je končna postavitve razstave avtorsko delo strokovne skupine, kakor tudi da je pri njeni postavitvi sodeloval s številnimi drugimi strokovnjaki in strokovnimi ustanovami. Pojasnil je, katere simbole slovenstva je avtorska skupina vključila v razstavo, ni pa poleg prostorskih podal jasnih razlogov, zakaj nemalo (že splošno poznanih) simbolov slovenstva ni bilo zajetih v razstavo. V zvezi z UPASANO je NMS navedel, da v samo pripravo končne postavitve razstave ni bila vključena, ter pojasnil, da po strokovni oceni avtorske skupine razstave ter tudi danih zmožnostih za njeno postavitve (»prostorska omejitve«) ni zadostnih razlogov (zlasti znanstvenih dokazov), ki bi upravičevali upoštevanje predlogov, ki jih je tekom priprave idejne zasnove razstave podajala UPASANA.³²

³¹ Dostopno tudi na spletni strani: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Verska-svoboda/Svet-Vlade-RS-za-dialog/0cfec60c6d/zapisnik_3_seje_SDVS231017.pdf.

³² S tem v zvezi je NMS k svojemu drugemu dopisu Zagovorniku z dne 16. 3. 2023 kot dokazila predložil članek arheologa dr. Petra Turka »Zmote 'starovercev'« (Delo, Sobotna priloga, dne 18. 1. 2020, str. 18) ter mnenji dveh arheologinj, ene iz Oddelka za arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in druge iz Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, o knjigi predstavnika UPASANA.

Upoštevanje ali neupoštevanje predlogov verske skupnosti UPASANA ali kateregakoli drugega dela zainteresirane javnosti je bila v domeni NMS oz. njegove strokovne (avtorske) skupine – skladno z načelom avtonomije stroke, vključno s tem, da po sicer bistveno spremenjeni idejni zasnovi oz. dokončnem oblikovanju vsebine razstave NMS ni več pripravil njene predstavitve javnosti (tudi ne na svoji spletni strani – predstavitev je sledila šele kasneje, po odprtju razstave). Strokovne rešitve so sicer lahko tudi upravičeno ali neupravičeno kritizirane s strani (delov) zainteresirane strokovne ali tudi nestrokovne javnosti, vendar pa po oceni Zagovornika iz predhodno navedenih razlogov ne morejo biti predmet varstva pred diskriminacijo.

Zagovornik tako pritruje pojasnilom NMS, da ni izključeval verske skupnosti UPASANA (v smislu neposredne diskriminacije) v primerjavi z RKC (ali drugimi verskimi skupnostmi ter preostalim delom zainteresirane javnosti) iz sodelovanja pri pripravi idejne zasnove za vsebino muzejske zbirke razstave (»Slovenija v simbolih«) do oz. ob njeni javni predstavitvi, izvedeni kot javni posvet dne 12. 11. 2018. Pri tem Zagovornik sledi tudi pojasnilom MK (v dopisu št. 6221-13/2022-3340-14, z dne 27. 11. 2023).

Zagovornik na tej podlagi ocenjuje, da NMS ni ravnal diskriminatorno do verske skupnosti UPASANA oz. da je ni diskriminiral na podlagi vere pri njenem dostopu do ponujene možnosti sodelovanja na javnem posvetu kot načinu predstavitve idejne zasnove stalne muzejske zbirke o simbolih slovenstva v stavbi Proštija na Blejskem otoku, pri čemer je NMS zainteresirani javnosti omogočil tudi sodelovanje pri pripravi na način posredovanja pripomb. NMS je sprejel in obravnaval pripombe UPASANE, pri čemer pa jih je ali ni upošteval v skladu z načelom avtonomije stroke. NMS je bil kot državni javni zavod za izvajanje muzejske javne službe od leta 2016 s strani MK izrecno zadolžen za pripravo vsebine razstave, pri tem pa mora biti po strokovnosti avtonomen oz. zavezan pravilom stroke.

V dopisu z dne 21. 3. 2023 je NMS navedel, da pri pripravi idejne zasnove razstave, tudi ob njeni bistveni spremembi (v letih 2019 – 2022), ki jo NMS kot tako uradno sicer ne priznava, ni ekskluzivno sodeloval z RKC oz. blejskim župnikom. Sodeloval je sicer s strokovnjakom cerkvene zgodovine iz Inštituta za zgodovino Cerkve v zvezi s panojskimi besedili – kar pa je skladno s Protokolom iz leta 2003. Poleg tega je skladno s tem protokolom sodeloval z blejskim župnikom pri prostorski ureditvi razstave glede na uporabo stavbe Proštije, ki je v upravljanju RKC. Izvedeni dokazi (zlasti navedeno e-sporočilo člana avtorske skupine, ki je pripravila razstavo) pa po oceni Zagovornika poleg tega kažejo tudi na širše sodelovanje, v katerem blejski župnik ni izražal le svojih mnenj in predlogov glede ureditve in uporabe prostorov za postavitev razstave, temveč tudi zahteve (RKC) glede vsebine same razstavne zbirke simbolov slovenstva (od poselitve do osamosvojitve). V tem smislu gre tudi razumeti navedbe predstavnika UPASANA o izvajanju pritiska s strani blejskega župnika (RKC) na avtorsko skupino razstave glede odločanja o njeni vsebini (tj. kateri eksponati bodo vključeni v razstavo in kateri ne).

Končna postavitev razstave je bila po navedbah NMS pripravljena s strani avtorske skupine, ki jo je pripravila po pravilih stroke in ob širšem soglasju vseh udeležениh strokovnjakov. Njihova načeloma avtonomna odločitev je bila, katere eksponate bo vključila v samo razstavo in katere ne. Tekom postopka je bila predložena tudi izjava članov te strokovne skupine avtorjev razstave, da svojega dela niso opravili pod pritiskom RKC ali kogarkoli drugega, prav tako so se člani avtorske skupine izrekli o vlogi uslužbenke, na zapisu katere je slonelo mnenje Varuha (podpisana izjava najprej enega od, potem pa vseh članov avtorske skupine razstave z dne 7. 6. 2023). Svojo izjavo je na zaprosilo Zagovornika dne 12. 8. 2023 predložil tudi blejski župnik, in sicer da je Župnija Bled izvedla celovito prenovo stavbe Proštija na Blejskem otoku ter da je o vsebini razstave v celoti odločal NMS. Izvedeni dokazi (zlasti e-sporočilo člana avtorske skupine razstave z dne 9. 3. 2021, ki ga je poslal drugim članom avtorske skupine), pa po oceni Zagovornika poleg tega kažejo tudi na širše sodelovanje med NMS in RKC (kot že navedeno).

Zagovornik je tako (kot izhaja iz dopisa št. 0700-49/2022/22 z dne 23. 5. 2023) tekom postopka raziskoval tudi dolžnosti NMS v zvezi s končno postavitvijo razstave, ob upoštevanju razmejitev med avtonomijo stroke in možnostjo nediskriminatornega sodelovanja (zainteresirane) javnosti pri skrbi za ustrezno postavitve stalne muzejske razstave o simbolih slovenstva, namenjene javnosti. Pri tem je opozoril, da sam ni oz. ne more biti pristojen za presojo, kaj je in kaj ni v konkretni zadevi strokovno ustrezno, temveč mora upoštevati argumente stroke, kot so v obravnavanem primeru navedeni argumenti s strani NMS (oz. avtorjev razstave). Pri teh vprašanjih v prvi vrsti ne gre za vprašanja možne diskriminacije, ampak za vprašanja meril določene strokovnosti (o čemer pa, kot pojasnjeno, Zagovornik ne more odločati). Zagovornik vsled navedenega načeloma sledi oz. ne oporeka pojasnilom NMS o strokovnosti (arheološki, etnološki in zgodovinski) kot ključnem merilu za izbiro in predstavitev določenih ter neizbiro oz. nepredstavitve drugih eksponatov v okviru projekta razstave. Izvedeni dokazi (zlasti e-sporočilo člana avtorske skupine z dne 9. 3. 2021), ki po oceni Zagovornika (kot že navedeno) kažejo na širše sodelovanje med NMS in RKC, pa postavljajo pod vprašaj dejansko avtonomnost strokovnjakov NMS v primeru bistveno spremenjene idejne zasnove in po njej izvedene postavitve razstave. Vendar Zagovornik ni tisti organ, ki ima pristojnost presojati o tem vprašanju, ki nenazadnje zadeva samo integriteto NMS.

Čeprav se NMS po bistveni spremembi koncepta oz. idejne zasnove razstave ni odločil za njeno ponovno javno predstavitev, Zagovornik tudi v tem delu obravnavanega primera ugotavlja, da NMS ni diskriminiral verske skupnosti UPASANA v primerjavi z RKC, saj s takšnim (neposrednim) izključevanjem verske skupnosti UPASANA iz sodelovanja pri pripravi idejne zasnove stalne muzejske razstave ni posegel v nobeno njeno pravico, svoboščino, pravni interes ali ugodnost. NMS namreč ničesar od tega ni dolžan zagotavljati nobeni verski skupnosti ali drugemu delu zainteresirane javnosti – v smislu organiziranja javnega posveta ipd., ker mu noben predpis tega dejansko ne nalaga. Z RKC pa je imel NMS sklenjen poseben sporazum (Sporazum iz leta 2008 in Protokol iz leta 2003), na podlagi katerega je morala RKC poskrbeti za ureditev prostorov stavbe Proštija na Blejskem otoku, pri vsebinski postavitvi razstave pa je lahko sodeloval Inštitut za zgodovino Cerkve pri teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Kot je pojasnjeval NMS (v dopisu z dne 10. 6. 2024), nima nobene dolžnosti sprejemati predloge javnosti ali jih obravnavati v zvezi s postavitvijo muzejske razstave. Prav tako je MK v dopisu št. 6221-13/2022-3340-14 z dne 27. 11. 2023 navedlo, da tudi na podlagi splošne koristnosti verskih skupnosti ni mogoče MK ali NMS naložiti, da pri zadevah, ki ne posegajo v ožje področje verske svobode, omogoča vsakokratno sodelovanje verskim skupnostim. Če pa bi se NMS odločil za nov posvet z zainteresiranimi deli javnosti tudi v zvezi s spremenjenim konceptom postavljene razstave, bi moral v skladu z določili ZVarD dostop do takšne ugodnosti (možnost sodelovanja) zagotoviti vsem zainteresiranim deležnikom (delom javnosti) na enak, nediskriminatoren način.

Glede na vse ugotovljeno (kot predstavljeno) je Zagovornik stranki seznanil s svojo predvideno končno ugotovitvijo, da NMS ni kršil prepovedi diskriminacije zaradi vere (ne pri pripravi idejne zasnove razstave ne pri sami izvedbi njene postavitve).

*

Predstavniki UPASANE je v izjasnitvi verske skupnosti izrazil vztrajanje na stališču, da je šlo pri postavitvi stalne muzejske razstave za izrecen vpliv RKC »in njenih sestavnih delov« (Župnija Bled) na samo vsebino postavitve, ki je zato evidentno pristranska in s tem diskriminatorna do drugih verskih skupnosti. Poudaril je, da se (je) NMS kot javna institucija samovoljno uklanja(la) pritiskom RKC kot ene od manjšinskih verskih skupnosti (pri čemer kot takšne označi vse verske skupnosti – saj nobena ne zajame večine prebivalstva Slovenije).

Predstavnik UPASANE je izrazil strinjanje z ugotovitvijo Zagovornika, da »v procesu javnih konzultacij« ni prišlo do diskriminacije s strani NMS, glede same postavitve razstave pa je vztrajal, da je ta diskriminatorna. Pri tem je opozoril Zagovornika, da tudi stroka lahko ravna diskriminatorno.

Predstavnik UPASANE je izrecno izpostavil državotvoren pomen stalne muzejske razstave, česar naj NMS ne bi razumel. Zato ta razstava ne bi smela biti stvar njene avtorske skupine, temveč bi jo morali razumeti kot »enkratno, zgodovinsko, posebno zbirko državotvornega pomena, z dokumenti in simboli slovenstva od poselitve do osamosvojitve«. Opirajoč se na (predstavljeno) stališča Varuha je predstavnik UPASANE poudaril, da bi morala zbirka (razstave) služiti državotvornim ciljem, tj. da združuje prebivalstvo države, krepí strpnost in medsebojno spoštovanje. Takim ciljem je po njegovi navedbi sledilo mnenje Varuha, ki se sklicuje na ustavno pravico državljanov, da sodelujejo pri javnih zadevah. »Predmetna zbirka je v svojem prvotnem namenu eminenten primer javne zadeve, ki je v interesu vseh državljanov, saj gre za predstavitev naše skupne države in njene preteklosti ter identitet.«

Nadalje je predstavnik UPASANE opozoril na manko velikega dela predlaganih vsebin razstavne zbirke, pri čemer je izpostavil, da vsak obiskovalec muzejske postavitve razstave opazi prevladujočo krščansko simboliko (razpele, križe, podobo Marije), medtem ko na drugi strani v postavitvi ni ničesar, kar so kot predmet razstave predlagali s strani verske skupnosti UPASANA. Pri tem je navedel, da če gre res za avtonomno ekspertno odločitev avtorske skupine NMS, to kaže na prezir in zanikanje predkrščanske kulturne dediščine slovenstva oz. na koloniziranost slovenske (muzejske) stroke in izobraževalnega procesa. Kot primer je navedel citat iz Prešernovega Krsta pri Savici, pri čemer je izpostavil, da gre za ep o pokristjanjevanju in borbi za staro vero (»vero naših staršev«), medtem ko je avtorska skupina za razstavo izbrala zgolj citat, ki predstavlja pokrajinski opis Blejskega otoka z okolico, h kateremu zdaj vodi »božja pot Marije«. Dodatno je predstavnik UPASANE navedel primer Triglava, ki na razstavi z ničemer ni predstavljen kot mitološka gora slovenskih starovercev, ki izkazuje pomen trojstva v slovanski in slovenski mitologiji.

Kar zadeva sam Blejski otok, ki je z zadnjo idejno zasnovo postal osrednja referenčna točka razstave, je predstavnik UPASANE poudaril, da je NMS, s tem ko je otok predstavil predvsem kot romarski kraj kristjanov, ni pa navedel podrobnosti njegovih poganskih oz. predkrščanskih (verskih) uporab, kot jih je opisal ddr. Andrej Pleterski v svojih delih o izkopavanjih na Blejskem otoku (s čimer naj bi bili avtorji razstave seznanjeni), »diskriminiral vse druge vere in vse druge svetovnonazorske opredelitve, ter vse državljane, ki otoka ne dojemajo kot krščanske romarske poti ali kot pomembne krščanske dediščine, temveč otok dojemajo ali ateistično (kot estetski in izjemno lep naravni prostor) ali pa v vidu njegove staroverske in druge zgodovinske pomembnosti.«

Predstavnik UPASANE je izrazil vztrajanje na stališču, da je postavitve razstave za velik del verskih skupnosti in velik del državljanov žaljiva in diskriminatorna, kar bi moral Zagovornik vzeti kot izhodišče svoje obravnave.

NMS je v svoji izjasnitvi (po pooblaščenju) izrazil strinjanje z Zagovornikovo predvideno končno ugotovitvijo ter da v tem primeru ne zasliši s strani NMS predlaganih prič. Ob tem je še poudaril, da je za predmetno zadevo ključno, da je imela verska skupnost UPASANA povsem enake možnosti sodelovanja kot vsa ostala zainteresirana javnost; da NMS ni ekskluzivno sodeloval z RKC (izven predvidenega okvira po Protokolu iz leta 2003); da končna postavitve razstave predstavlja avtorsko delo strokovne skupine, sestavljene iz uslužbencev NMS; da je bilo upoštevanje ali neupoštevanje predlogov verske skupnosti UPASANA ali druge zainteresirane javnosti v domeni NMS oz. avtorske skupine razstave, ki je temeljilo na načelih avtonomije stroke; da NMS ni izključeval verske skupnosti UPASANA iz sodelovanja pri pripravi idejne zasnove razstave oz. da do nje ni ravnal diskriminatorno; da je bila končna

postavitev razstave pripravljena s strani avtorske skupine NMS po pravilih stroke; da je bila strokovnost ključno merilo pri odločanju o izbiri oz. neizbiri razstavnih eksponatov za razstavo.

Dodatno je NMS izrazil nestrinjanje z Zagovornikovo ugotovitvijo, da se je pred končno postavitvijo bistveno spremenil koncept oz. idejna zasnova razstave. Navedel je, da je bila ta ves čas enaka – nanašala se je na slovenske simbole, kot je določeno v Protokolu iz leta 2003, pri tem pa je bil NMS prisiljen zmanjšati obsega razstavnih eksponatov oz. izvzeti nekatere vsebine – kot npr. lipicanca, kranjsko sivko, proteus, lipov list, kozolec, potico itd. Zaradi prenizkega stropa je moral umakniti kurenta in Aljažev stolp. NMS je poudaril, da so prostori stavbe Proštija zaradi svoje majhnosti izrazito neustrezni za postavitve muzejske razstave, vendar je NMS razstavo moral postaviti glede na dane prostorske omejitve – na podlagi naročila, ki temelji na dogovoru med Republiko Slovenijo oz. MK in RKC po Protokolu iz leta 2003 (in Sporazumu iz leta 2008).

Ob tem pa NMS v svoji izjasnitvi ni z ničemer pojasnil, zakaj je kljub navajani majhnosti prostorov stavbe Proštija, ki so namenjeni muzejski razstavi, koncept njene postavitve tako minimalističen oz. z veliko praznega prostora (ki bi ga bilo moč napolniti z več vsebine – kot izhaja iz navedb v e-sporočilu člana avtorske skupine razstave z dne 9. 3. 2021). Pri tem nezanemarljiv del razstave zaseda več slik Blejskega otoka, v pritličju stavbe, ki bi bil sicer tudi lahko namenjen razstavi (skladno s 5. točko Protokola iz leta 2003 in točko Tč 4./a)/6 Sporazuma iz leta 2008), pa se nahaja s spominki napolnjena trgovina (v domeni RKC).

*

Zagovornik po pregledu izjasnitev obeh strank svojih ugotovitev ni spremenil, saj ga predstavljeni protiargumenti ene in druge stranke niso prepričali.

Zagovornik poudarja, da se v svojem celotnem postopku ograjuje od poseganja v strogo strokovno obravnavo vsebine stalne muzejske razstave kakor tudi v njeno kritiko, saj za presojanje strokovne ustreznosti obravnave ali upravičenosti oz. neupravičenosti njene kritike (kot že večkrat pojasnjeno) ni pristojen.

Zagovornik upošteva, da uklanjanje stroke (avtorske skupine razstave) pritiskom ene od verskih skupnosti (RKC), kot navaja predstavnik UPASANE, lahko v smislu neintegritetnega ravnanja javne institucije (NMS) pomeni pravno neustrezno ravnanje, ki pa samo sicer ni diskriminacija (in zato za reševanje te problematike Zagovornik ni pristojen). A ker v nepravu ni enakosti, izključevanje druge verske skupnosti (UPASANA) iz takšnega nepravnega ravnanja prav tako ne more biti diskriminacija (saj se NMS kot neodvisna strokovna institucija ne bi smel uklanjati noben verski skupnosti, ne RKC ne UPASANA).

Zagovornik je tako na podlagi vestne in skrbne presoje vsakega dokaza posebej in vseh dokazov skupaj ter na podlagi uspeha celotnega postopka ugotavljanja diskriminacije v predmetni zadevi obravnavanega primera ugotovil, da NMS tako pri večletni pripravi idejne zasnove kot pri sami izvedbi končne postavitve stalne muzejske razstave o simbolih slovenstva v stavbi Proštija na Blejskem otoku, ki je od dne 29. 9. 2022 odprta za javnost, ni kršil prepovedi diskriminacije verske skupnosti UPASANA zaradi vere (v smislu 6. člena v povezavi s 4. in 1. členom ZVarD).

S tem je utemeljena odločitev iz 1. točke izreka te odločbe.

*

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku za stranke brezplačen. Zato je Zagovornik odločil, da posebni stroški v tem postopku niso nastali.

S tem je utemeljena odločitev iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu:

Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor lahko stranka sproži s tožbo, ki jo v 30 dneh od vročitve odločbe vloži na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva ulica 33, 1000 Ljubljana. Stranka tožbo vloži neposredno pisno ali jo pošlje po pošti. Skupaj z morebitnimi prilogami jo vloži v najmanj treh izvodih. K njej mora priložiti tudi to odločbo v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodil:

Aljoša Gadžijev

Samostojni svetovalec Zagovornika

Miha Lobnik

ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI